

MUZEUL ORAȘULUI ZAGREB – PROIECTUL REALIZĂRII UNUI CATALOG DIGITAL

Maja SOJAT BIKIĆ

Aș dori să vă prezint pe scurt un proiect aflat în derulare – catalogul digital al muzeului, care nu este menit a fi doar un catalog tradițional care descrie obiectele aflate în patrimoniul muzeului, ci și o prezentarea a patrimoniului cultural imaterial, cu informații despre oraș și locuitorii lui. Proiectul a început în mai 2001 iar versiunea croata a fost finisată spre finele anului 2003. Bugetul este de 200.000 \$.

În timp ce lucrăm la acest proiect principal, pe termen lung, producem simultan publicații electronice mai mici, de ordin interior, care acoperă teme vaste din viața cotidiană, precum și publicații materiale care prezintă evenimente și expoziții ale muzeului. Mai mult, aceste publicații sunt o încercare de a comunica publicului informația culturală materială și imaterială, în cel mai rapid mod.

Proiectul nostru a pornit de la două chestiuni: „Trebuie să fie documentarea muzeală plictisitoare pentru ne-specialiști?” și „Avem voie să dăm curs imaginației și viselor?”.

Conform sondajelor noastre, publicul este mai interesat să cunoască informația culturală imaterială, care să reflecte viața orașului, aromele și misterele sale, mai degrabă decât documentația muzeală standard, care descrie, în mod clasic, colecțiile și obiectele. Furnizând aceste două tipuri de informație culturală împreună avem șansa de a fi diferiți într-o lume a globalizării. Orice formă de documentare asupra patrimoniului cultural imaterial este o oportunitate în plus pentru comunitățile mici de a-și prezerva cultura și de a-și pune în valoare diferențele.

Ca lider al muzeelor orășenești din Croația, Muzeul orașului Zagreb poate fi un model pentru alte muzee regionale de istorie din țară și poate să le încurajeze să-și dezvolte și extindă relația de comunicare cu publicul, dincolo de conceptul tradițional de documentare muzeală.

Muzeul orașului Zagreb, fondat în 1907, este cel mai mare muzeu din Croația. Muzeul colectează, păstrează și expune dovezi materiale și imateriale ale istoriei trecute și prezente ale capitalei croate. În 1998, clădirea muzeului a fost renovată totalmente iar colecția a fost expusă conform celor mai noi concepte muzeale. Noua prezentare a colecției a făcut din Muzeu un portret reprezentativ al orașului și păstrătorul spiritului său.

În 2001, când am inițiat proiectul ce presupunea un catalog multimedia a expoziției permanente pe un CDROM (apoi pe suport DVD), am avut în vedere nu doar obiectele muzeului, mărturiile materiale ale patrimoniului cultural, ci și informația legată de patrimoniul imaterial, cum ar fi, de exemplu, portretul spiritual al orașului. Intenția noastră a fost să concepem produse care să prezinte atmosfera, stilul de viață și atmosfera specială a orașului. Doream să creăm un tip diferit de catalog, așa cum reușisem crearea și realizarea unui concept diferit în prezentarea expoziției permanente, diferit de expunerile colecțiilor găzduite de alte muzee regionale de istorie. Consideram că un catalog care ar fi conținut baze de date standard cu obiectele din muzeu și fotografiile lor nu ar fi fost suficiente în prezentarea patrimoniului deținut de muzeu. Mai mult, credem că acest tip

de informație este mai potrivit pentru specialiști și mai puțin pentru publicul larg.

Comunitatea profesională este mică din punct de vedere numeric în Croația. Conform datelor deținute de Centrul de Documentare Muzeală din noiembrie 2000, Croația are 719 experți în 202 muzee. Ar trebui să inițiem un astfel de proiect doar pentru ei? Cine, în afară de experți muzeali, istorici și istorici de artă și studenți la muzeologie ar fi interesați de un catalog de muzeu de orice tip, digital sau nu? În mod normal, cea mai ușoară sarcină ar fi să creezi un catalog standard, cu informații despre colecțiile muzeului, care pot fi căutate și selectate. Cu acest tip de documentare nu ar exista probleme serioase în ceea ce privește vizualizarea, perceperea auditivă, atingerea și descrierea oricărui obiect din muzeu. Putem vedea orice obiect într-o fotografie, putem citi despre el și putem afla despre „viața” sa în documentația muzeului. În sprijinul celor spuse, avem la dispoziție baze de date excelente și o varietate de metode de căutare. Avem disponibilă o întreagă industrie de comunicare de informații și cunoaștere. În plus, față de informațiile referitoare la obiectele din patrimoniul material, ne-am stabilit ca sarcină să incorporăm în produsul nostru informații ce acoperă aspecte variate ale patrimoniului cultural imaterial. Fiind un muzeu de istorie, avem ca responsabilitate față de comunitate nu doar aceea de a păstra formele materiale ale patrimoniului cultural, ci și de a proteja și conserva cultura imaterială, supusă dispariției. Dorim ca produsul nostru cultural să fie accesibil școlilor, oficiilor turistice și tuturor segmentelor comunității. Experiența ne spune că publicul este, în mod frecvent, mai interesat de istorii și anecdote legate de obiectele muzeului, de cultura imaterială, supusă dispariției, de oameni și evenimente, decât de informații care

descriu aspectele fizice ale exponatului de muzeu. Oamenilor le place să simtă „misteriosul” patrimoniului cultural. Într-o lume a globalizării, ne străduim să păstrăm unicitatea noastră, specificitatea noastră vis-a-vis de general și anonim. De aceea, am dorit să creăm un produs multimedia care să cuprindă o prezentare a orașului, prezentare care să stârnească imaginația și visele, și nu să fie un produs didactic. De ce nu, de exemplu, alături de istorii ale orașului și ale oamenilor săi, să nu punem rețete vechi din secolul 18 sau muzica care putea fi ascultată în cabaretele secolului 19?

Nu am dorit să ne impunem expertiza și autoritatea noastră instituțională și să sufocăm publicul țintă cu o cantitate mare de informații științifice seci. În schimb, ne-am străduit să furnizăm informații comprehensive care să acopere atât aspectele materiale, cât și cele imateriale ale patrimoniului pe care îl deținem. Am dorit ca produsul nostru să ofere publicului oportunitatea de a întâlni, căuta și selecta obiectele atractive ale muzeului, să simtă spiritul orașului, spirit aflat în spatele fiecărui obiect.

Țintele proiectului au fost:

- responsabilitatea față de comunitate
- sprijinirea dezvoltării comunității
- înțelegerea identității
- preservarea *unicului* vis-a-vis de *general* și *non-descriptiv*
- stimularea publicului în procesul de conștientizare a valorii patrimoniului
- comunicarea cunoștințelor

Ne-am îndepărtat de abordarea tradițională, în care obiectele materiale ale muzeului erau împărțite pe colecții. Ideea noastră era să realizăm un catalog tematic. Temele ilustrau aspecte variate ale existenței orașului, trecută sau prezentă, cum ar fi religia, administrarea orașului, meșteșugari și

artizani, educație, pedepse și superstiții, societățile orașului, viața socială, sporturile, teatrul, viața de zi cu zi etc.

Având definite temele, a fost ușor să facem legătura între informația culturală materială și cea imaterială. Registrele de inventar stocate în bazele de date sunt legate la o bază de date ce conține înregistrări ale contextelor istorice și culturale – oameni, instituții, locuri istorice, evenimente. Scopul a fost să realizăm un sistem care să înregistreze și să folosească informația legată de patrimoniul material, informație care să funcționeze în paralel și să completeze sistemul de informații legate de patrimoniul material. Acest tip de informații legate de imaterial sunt, în primul rând, identificabile în domeniul patrimoniului material. Este un proces de cunoaștere, care va avea ca finalitate „materializarea” imaterialului sub formă de documentații, cărți, expoziții, produse multimedia etc.

Procesul structurării și selecției informației în cazul patrimoniului imaterial este unul complex și nu se încadrează ușor în modelele documentației de muzeu. Noua tehnologia deschide larg accesul la o cantitate mare de informație, însă se pune problema selecției și orientării într-o mulțime de date insuficient evaluate. Simultan cu proiectul principal, noi am realizat anual două sau trei produse multimedia mai mici, pe CD ROM, care acoperă teme variate din viața orașului. Până acum am publicat

cronologia orașului, viața unei străzi din Zagreb văzută în opera unei femei artiste celebre care a locuit pe acea stradă, sporturile în oraș, etc.

Astăzi, fiecare produs muzeal digital multimedia poate oferi o plimbare virtuală prin muzeu și o multitudine de informații, care pot fi căutate după diverse criterii. Cum să le identificăm? Cum vor putea utilizatorii să-și găsească drumul într-o multitudine de informații insuficient evaluate? Nici unul dintre noile instrumente sofisticate nu ne vor ajuta să selectăm informațiile relevante. Ne vor face munca mai ușoară, însă selecția va fi mereu a noastră, conform criteriilor și intuiției noastre.

Ne confruntăm cu schimbări perpetue și numeroase probleme. Documentația patrimoniului cultural imaterial și istoric este în mai mare măsură subiect al unei interpretări abuzive și arbitrare decât documentarea obiectelor culturii materiale. Acest fapt ne dă nouă tuturor o responsabilitate mai mare. Muzeul este un furnizor de informații. Publicul, însă, trebuie să participe și el și să-și exprime nevoile și sugestiile. Publicul trebuie să devină consumatorul/utilizatorul valorilor incorporate de patrimoniul material și imaterial. În mod ideal, publicul trebuie să participe activ, să fie consultant al muzeului și să îl asiste la interpretarea și înregistrarea patrimoniului cultural imaterial.

Traducere: Mihaela Murgoci

BIBLIOGRAFIE

- Introduction to multimedia in museums: a report by the ICOM/CIDOC Multimedia Working Group (ed. by Ben Davis and Jennifer Trant, final ed. Jan van der Starre, 1996. (<http://www.rkd.nl/pblctns/mmwg/print.htm>))
- Quality and Documentation, Proceedings of the CIDOC Annual Meeting, Nürnberg, 1997
- Archives, Libraries, Museums (1-4), Proceedings of the Annual Conferences of the Croatian Museum Society, Croatian Archives Society and Croatian Library Society, Rovinj, 1997-2000.
- Informatica Museologica, 31(1-2), Museum Documentation Center, Zagreb, 2000.
- Museum Publications and New Media, Proceeding of the International Symposium, Museum Documentation Center, Zagreb, 2001.
- Guide: Zagreb City Museum, edited and written by Nada Premerl, Zagreb, 2000.